

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redacțiunea și administrațiunea:

Brașov, piața mare Nr. 22. „Gazeta“ iese
Mercuria, Vinerea și Duminica.

Prețul abonamentului:

Pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe
trei luni 2 fl. 50 cr. Terți esterne pe șase
luni 14 fr., pe un an 28 franci.

Să prenumere:

la poștele c. și r. și pe la dd. corespondenți.

Anunțurile:

una serie garmondă 6 cr. și timbru de 30
cr. v. a. pentru fiicare publicare. — Scri-
sorți nefrancate nu se primesc. — Manu-
scripte nu se retrămit.

Anul XLVII

Nr. 34.

Mercuri 21 Martiu (2 Aprile)

1884.

Nou abonament la

„Gazeta Transilvaniei.“

Cu 1 Aprile st. v. se începe un nou abo-
nament, la care invităm pe onorații abonați,
amici și sprijinitori ai foiei noastre. Ne rugăm să ni
se arate adresele exacte precum și ultima poștă.

**Domnii noi abonați, și cari n'au achi-
tat costul abonamentului sunt rugați a
ne trimite banii seu direct prin man-
dat postal, seu prin Domnii, la cari au
subscris abonamentul.**

Prețul abonamentului, ce se poate trimite mai
ușor prin mandate postale, este:

pentru Austro-Ungaria cu posta: pe trei luni
2 fl. 50 cr., pe șase luni 5 fl., pe un an 10 fl.

pentru România și alte țări esterne: pe trei luni
7 franci, pe șase luni 14 franci, pe un an 28 franci.

Scrisorile sunt a se adresa la Redacțiunea
„Gazetei Transilvaniei“ în Brașov.

Tăcerea Blașului.

Brașov 21 Martiu v. 1884.

Este un șir lung de ani de când nu se
mai aude nimic despre Blașiu și despre fap-
tele omenilor, cari compun societatea cultă
din Blașiu. În unele momente ni se pare că
acest oraș istoric s'a prefăcut într'o mă-
năstire încungiurată de jur împrejur cu ziduri
înalte, ca trecătorii se nu potă observa nimic
din ceea ce se petrece în întrul ei, și locui-
torii ei se n'aibă nici o legătură cu lumea din
afară. Cu lunile nu mai auzim nimic, nu mai
căpătamă nici o scire dela Blașiu și decât
când în când se retăcesce câte o corespon-
dență de acolo prin diarele noastre, ea conține
de ordină numai împărtășiri de-o importanță
cu totul secundară. Din când în când mai
sosesc și câte o scire laconică, că se adună
earăși vr'un sinod episcopesc d'ér nu se spune
pentru ce scop și, decât sinodul s'a ținut, nu
aflăm cu anii ce s'a petrecut întrinsul. C'un
cuvânt totu ce se întâmplă seu nu se întâmplă
în Blașiu rămâne acoperit cu v'elul secretului.

Românul d'ice despre omul care, lipsit
fiind de ambițiuni personale și de orgoliu,
muncesce în liniște și are în vedere numai ținta,
la care voiesce se ajungă, că elu: tace și face.
Era naturală ca lumea română, dedată a vedé
pe Blășienii în fruntea mișcărilor naționale,
vedând atitudinea lor cu totul rezervată să
se mângăie cu credința că ei tac și fac. Tre-
cură înse ani la mijloc și nu vedurăm nici
un rezultat seu foarte puține și neînsemnate
resultate pozitive ale lucrării Blașului, d'ér
vedurăm cu atât mai multe pierderi și umi-
liri. Atunci frumoșele noastre speranțe făcără
loc celor mai serioșe îngrijiri și tăcerea Bla-
șului începă a ni se arată într'o lumină primej-
d'ioasă.

Temerile și îngrijirile noastre și-au ajuns
culmea lor, când amă trebuit să ne convin-
gem, că dușmanii neamului nostru se bucură
de tăcerea Blașului și voiesc se-o exploateze
în favoarea politice și a planurilor lor meschine.

Intr'aceea sosí un moment, în care se
parea că Blășienii se reculegă. Ei ținură o
adunare în primăvera trecută protestând în
contra proiectului de lege privitor la maghia-
risarea școlilor secundare. Inse după această
mică mișcare a urmat o reacțiune cumplită.
Proiectul de lege se desbata și se primesce
fără ca P. S. S'a Metropolitul să se fi redicatu
glasul în public contra lui. Nu mult după
votarea legii asupritore se întâmplă casul cu
stégul de pe pétra din Câmpul Libertății.

Totă afacerea acésta se putea d'ice, că era
un lucr copilărescu, ce nu cădea în sfera de
responsabilitate a direcțiunei școlare. Ministrul de
instrucțiune face dintr'insa o afacere de stat,
trămite la Blașiu un comisar, care calcă drep-
tul de inspecțiune al capului bisericeii, cere-
tăză, teroriséză corpul profesoral, pe toți sco-
larii precum și pe teologii din seminar, opresce
de a li se estradă testimoniile și plécă în-
furiat cu amenințarea, că încă o să se în-
chidă școlile. Ce face Prea Sântia S'a Me-
ropolitul sub ochii căruia s'au petrecut
tote aceste? Tace. — Noi cel puținu n'am
auzit nimic despre ceea ce ar fi facut seu
ar fi trebuit să facă, d'ér scimă atât, că, cu
scirea Escelenței Sale negreșită, a fost elimi-
nat un gimnastu din Blașiu din toate școlile sta-
tului, ear un teolog a fost udit din semi-
nar pentru că a cântat la 3 (15) Mai un
cântec național românesc.

Ministrului și comisarului seu li-a plăcut
a declară, că după opinia d-lor Blașiu este un
cuib de „daco-romaniști“ și acolo s'ar cresce
inimici de ai statului. Escelența Sa Metropolitul
tace și ica ad notam acésta declarațiune, în-
troducând un regim și mai strict în Blașiu și
învoindu-se la aceea, ca să se schimbe direc-
țiunea gimnasiului fără nici o causă fundată.

Intr'aceea se începe și acțiunea omenilor
frățietății. Foile ministeriale strigă în gura
mare, că numai cei din compania Roman-Gall
sunt patrioți, ear toți ceilalți Români, cari pre-
tind drepturi naționale sunt nisce „daco-romani“
periculoși statului. Ce se întâmplă? La adu-
narea consorțiului „patrioților“ recunoscuți
și sprijiniți de presa ministerială se presentă
și doi „Blășieni“, cari prin pozițiunea lor sta
în contact de aprópe cu Metropolitul. Acesti
doi lucrători retăcitori declară în conferința d-lui
Gall, că ei, „Blășienii“, au voit să de o dovadă
că nu sunt „Daco-Romani“, ci sunt patrioți
buni ca și ceilalți și că de aceea s'au presentat.

Acuma deodată străbate o rază de lumină
prin întunerecul tăcerii Blașului și începem
se cunoșcem bóla de care suferă. Este, ca se-o
spunem francu, frica de amenințările celor
dela putere, d'omna frică, fia terorismului un-
gurescu, care băntuie de șese-spre-dece ani so-
cietatea acestui oraș, care din vechime a
fost în fruntea mișcărei culturale și naționale
romănesce.

Intrebăm după toate aceste: ce crede Prea
Sântia Sa Metropolitul și ce cred consiliarii
lui, că mai trebuie să facă pentru ca se dovedé
d-lor Tisza-Trefort că Blășienii nu sunt
„daco-romani“? Până unde se m'ergă conce-
siunile ce se fac spre a delatură acele bănueli?
Nu vedem conducătorii Blașului că pornind pe
acésta cărare ar puté dobândi un rezultat
favorabil numai după ce școlile Blașului ar
fi pe deplin maghiarizate? Nu s'emtă ei că
șoviniștii de ađi numai atunci ne declară de
patrioți decât ne desbrăcăm cu totul de indi-
vidualitatea noastră și de demnitatea noastră
națională?

A trece ađi de „Daco-romani“ înainte
șoviniștilor unguri este o onore pentru fiecare
Român, din causă că ei nunesc astfelu pe
toți aceia, cari cer drepturi, prin cari se se
garanteze individualitatea națională a poporului
român, fără ca să se atingă nici câtuși de
puținu temelile statului.

Nu înțelegem cum Blașiu se silesce a de-
partă dela sine învinirea șovinistă de daco-
romaniști și înca cu așa mari jertfe în paguba
intereselor și a prestigiului nostru național, când
din contra ar trebui să țină de onore, că este

clevețitu ađi cu acésta numire, căci încă odată
o spunem, a fi Român zelos și de omenia
este ađi înainte teroristilor simonim cu a fi
„daco-romani.“

În momentul acela, când Blașiu ar puté
aduce în adevăr doada înainte puternicilor
de ađi, că nu este „daco-romani“, nația română
ar trebui să îmbrace doliu și de pe pétra Li-
bertății ar trebui să fălăie un stég negru,
căci acésta ar însemna, că Blașiu a renun-
țat la drepturile naționale și tăcerea lui ar fi
atunci în adevăr o — tăcere de morțe.

Sibiu, 19/31 Martie 1884.

Onoratei Redacțiuni a „Gazetei Transilvaniei“ în
Brașov.

Onorată Redacțiune!

Mulțămindu pentru comemorativul, ce bine-
voiti a ni-lă face în articolul de fond al „Ga-
zetei Transilvaniei“ Nr. 32 ddt. 16/28 l. c. în
privința alegerilor de delegați la viitorea con-
ferință generală a partidei noastre, avem onorea
a V'è încunoscință, că acele alegeri s'au inițiat
prin apelul nostru cu data 12/24 l. c. alăturat
aici.*) Acest apel s'a trimis în aceeași d'i**)
tuturor bărbaților noștri de încredere din toate
comitatele, precum și la toți membrii conferinței
dela 1881, între cari și domnului redactor al
„Gazetei Transilvaniei.“

Fără îndoielă e mai scurt, și din punctu
de vedere financiar mai eftin, decât delegații
se aleg deodată cu organizarea partidei. Comi-
tetul subscris a aflat însé a lăsă acésta cu
totul la aprecierea bărbaților de încredere,
cari vor să mai bine judecă: încăt e con-
sultu, ca alegătorii vre unui cerc să se întrunescă
mai des, seu mai rar.

Rugăm pe onor. Redacțiune, ca în întere-
sul adevărului să binevoescă a aduce aceste
la cunoscința cetitorilor diarului seu.

Comitetul electoral permanent al partidei
naționale române.

A. Trombitașu
secret.

P. Cosma
pres.

Alegerea de delegați pentru conferința generală electorală viitoare.

Comitetul electoral permanent din Sibiu
a adresat cătră foștii delegați la conferința
din 1881 următorul apel:

Apropiindu-se timpul, în care partida națională
română va avé a se pronunță față de alegerile dietale
pentru periodul viitoru, subscrisul comitetu află, că
acésta va puté urmá și de astădată în modul cel
mai corect și mai legal prin o conferință a aderenți-
lor partidei, compusă din reprezentanți alesi de cătră
cercurile electorale.

Pentru ca votul conferinței să aibă necesaria
ponderositate în afară, și pentru ca conclusele ei să
fie de fapt espresiunea opiniunii publice a națiunii
române, e de lipsă ca toate cercurile (col-giile) elec-
torale locuite de Români să fie reprezentate în con-
ferință.

Spre scopul acesta avem onorea a V'è invita:
să binevoiti a îngriji, ca în fiecare cerc electoral
din acelu comitat să se pună la cale și să se efec-

*) Ne pare bine, că de astădată gândirea noastră
s'a întâlnit cu aceea a comitetului cu privire la ale-
gerea delegaților pentru conferința viitoare, căci în
adevăr a doua d'i după aparițiunea nr.-ului 32 al
foiei noastre amă primit apelul cel publicat în
numărul de ađi. — Red.

***) Acésta nu e tocmă exactă. Apelul s'a spe-
dat la adresa noastră din Sibiu în 16/28 Martie și
noi l'am primit abia Sâmbătă în 17(29) Martie la
amédă. — Red.

tuască alegerea de câte doi delegați la conferința generală a partidei noastre, carea se va convoca în curând aici la Sibiu.

Alegerea se poate efectua s'eu deodată cu organizarea partidei în conferințele indicate prin apelul nostru ddo. 10 Februarie a. c., s'eu pre unde organizarea a urmat deja prin conferințe ulterioare ținându-se în fie-care cerc electoral.

Alesu de delegat p'ote fi ori-care alegătoriu român aderent la partida noastră, și decă acela nu locuesce în concernintele cerc electoral. Este de dorit însă, ca se se numescă atari candidați, despre cari se p'ote presupune cu siguritate, că le va fi îndemână a se și prezenta la timpul s'eu în conferință. Decă Vă lipsescă acolo atari indiviți, ori din contră, decă se află aderenți ai partidei noastre, cari ar dori a participa la conferință, d'ér nu au locu în cercurile electorale din acelu comitat: Vă rugăm a ne notifică acēsta cu posibilă urgență, spre a provede de aici cele de lipsă în una s'eu alta direcțiune.

Pentru acreditarea delegaților Vă punem la dispozițiune blanchetele de litere credenționale alăturate sub % însemnându, că în șirulă menitū pentru numele delegatului e de a se induce și pozițiunea lui socială și domiciliul. Despre rezultatul alegerii Vă rugăm a ne încunoscintiă imediatu după efectuare spre ținerea în evidență aici.

Primiți espresiunea distinsei noastre stime.

Sibiu, 12/24 Martiu 1884.

Comitetul electoral permanent al partidei naționale române.

A. Trombitașu,
secretariu.

Parteni Cosma,
președinte.

Adunarea alegătorilor români din comitatul Turda-Arieșu.

(Telegrama „Gazetei Trans.“ primită după încheierea numărului de Duminecă.)

Turda 29 Martie. Alegătorii români din trei cercuri electorale întrunite în conferința de astăzi au primit cu mare entuziasm în unanimitate programa partidei naționale stabilită la 1881, au alesu comitetul centralu esecutiv, subcomitete și pentru trei cercuri membrii la conferința viitoare, ce se va ținé în Sibiu. Clubul.

Domnule Redactor!

Eri și-am trimis o telegramă, d'ér ca se fi pe deplin informatu despre conferința noastră și mai însemnă următoarele:

Te potu asigura, că ziua de eri a fostu o zi de bucurie pentru noi. Clerul ca tot-deuna, așa și astădată, a fostu foarte bine reprezentat; peste 50 preoți, învățători cu 4 protopopi în frunte din 3 cercuri electorale — la 60 alegători civili fruntași din toate părțile — avocați, meseriași și țărani au participat la conferința de eri. — Insufletirea pentru programa partidei naționale stabilită la 1881 în conferința din Sibiu, a fostu la culme.

De 20 de ani am asistat la multe întruniri românesce, dar conferința de eri le-a întrecut pe toate, încâtu privesce insufletirea și entuziasmul, cu care au îmbrătoșat programa partidei naționale.

Strânse și compacte au fostu șirurile partidei noastre, ca și cându s'ar apropiat o vijeliă, în contra căreia au se lupte umăr la umăr în cea mai mare concordiă și solidaritate. Românii ca națiune nu voru abdice de bună voie de drepturile, ce le competu și pe care le reclamă neîntrerupt, nu voru capitulă cu rușine, ci voru continua cu dignitate și rezoluțiune lupta pentru câștigarea drepturilor răpitate, firmi în speranța, că și pentru ei va răsari câtu mai curându s'orele dreptății.

Acestea și alte cuvinte pline de bărbăție rostite de către unii oratori au electrisat într-ega adunare, care a și primit cu bucurie și în unanimitate rezoluțiunea cuprinsă în protocolul alăturat. —

Suntem veseli și fericiți a vă spune că nu s'a auditu o singură voce, care se intenționeze schimbarea programei naționale s'eu se tulbure câtu de puțin concordiă între frații adunați eri.

O națiune consciă de drepturile sale nu își p'ote denegă trecutul nici compromite viitorul, cu atât mai puțin se p'ote face sclava stăpânilor d'ilei.

Drepturile unui popor răpitate prin forță, prin luptă continua se potu recăștiga; d'ér drep-

turile, la care unu popor abdice de bună voie, rămân perdate pentru tot-deuna și perderea lor e justificată prin „volenti non fit iniuria.“

Alăturatū își trimițu și unu extractu din protocolul conferinței. Alu D-tale

Turda 30 Martie 1884.

Cu totă stima
Dr. Rațiu.

Extractu din protocolul conferinței alegătorilor români ținute la 29 Martie 1884.

Propunere.

Alegătorii români din comitatul Turda-Arieșu pe baza programei universalității partidei naționale române din Transilvania, Ungaria și Banat, care s'a statorit în conferința generală dela 12—14 Maiu 1881 — se organiză pentru noulu periodu electoralu parlamentar, ce se apropiat, spre a p'urcede solidari în cestiunea alegerilor dietale iminente și spre susținerea programei sale naționale.

Spre esecutarea acestei programe alegătorii români din comitatul Turda-Arieșu esmitu unu comitetu centralu de 12 membri din gremiul s'eu pentru întregu comitatul cu reședința în Torda și în fiecare cerc electoralu câte unu subcomitetu de câte 6 membri cu reședința, unde voru decide ele — care comitetu centralu și subcomitete voru stărui cu t'ote puterile morale și voru usă de t'ote mijlocele permise prin legile esistente spre realizarea programei partidei naționale.

Pentru conferința generală ce se va ținé în Sibiu s'au alesu prin aclamațiune: 1. Din cercul electoralu alu Turdei: D-nii Georgiu Baritiu și Dr. Ioane Rațiu; 2. Din cercul electoralu alu Vințului de sus: D-nii Ioan Molnar și Petru Iacobescu; 3. Din cercul electoralu M.-Ludoșu: D-nii Nicolau Solomonu protopopu, Nicolau Tamașiu parochu.

Conferința electorală a Românilor din comitatul Aradului.

În Aradu s'au întrunitu Românii și au hotărît a convoca o conferința a alegătorilor cu următorul apel:

On. Domnu... în....

Țera se află în fața alegerilor de deputați dietali. În curând cetățenii voru fi chemați să se pronunțe prin votul lor asupra situațiunei politice și asupra destinelor sale, și se useze astfel de cel mai frumos și mai sântu dreptu cetățenesc. În deosebă poporul și alegătorii români sunt chemați să se manifeste credințele lor politice, să afirme de nou și puternic esistența sa, și să reclame prin votul s'eu dreptate, egalitate și frățietate, pentru toți de o potrivă spre binele comun și fericirea patriei noastre comune.

Spre acestu scopu este mai pre susu de t'ote lipsa de înțelegerea și consolidarea tuturor celor de unu principiu și de o credință, — deci în vederea acestei trebuințe și în urma invitării venite delă comitetul electoralu permanent alu partidei naționale române din Sibiu, pentru a hotărâ asupra atitudiniei noastre față de alegerile de deputați dietali, subsemnații prin acēsta convocăm și Vă invităm împreună cu toți soții de unu principiu la conferința electorală a Românilor din comitatul Aradului, ce se va ținé aici în Aradu în sala 1 Krispin (strada Deak Ferencz, domnescă Nr. 28) în 10 Aprile calend. nou 1884 la 4 ore după amezădă, — recomandându-Vă totodată, ca până la hotărârea conferinței se nu luați nici unu felu de angajamentu în cestiunea alegerilor viitoare.

Primiți espresiunea deosebitei noastre stime!
Aradu, 25 Martiu st. n. 1884.

Ioane P. Desseanu,
Constantin Gurbanu,
Ignatiu Papp,
Aureliu Suciu,
Romul Ciorogariu,
Georgiu Purcariu,
David Nicora,
asesor referințe consist.
M. B. Stănescu,
advocat și membrul comit.
elect. perman. din Sibiu.
Georgiu Telescu,
Dr. Nicolau Oncu,

Dr. G. Vnia,
Atanasiu Tuducescu,
Lazar Tescau,
Simeone P. Desseanu,
advocat.
Vasilie Mangra,
Nicolau Philimonu,
Dr. Ioan Papu,
Dr. Demetriu Magdu,
Terentiu Rațiu,
Teodor Ceonța,
Ioan Belesiu,
Dr. Petru Pipoșiu.

Cronica evenimentelor politice.

Bugetul anului viitoru 1884—85, votat de camera româna, presintă unu deficitu de mai bine de două milioane. Comisiunea bugetară presintase proiectul echilibrat, însă în urma discusiunilor din Cameră, mai cu deosebire cu ocaziunea bugetului învățământului, însemnate adause s'au făcutu și echilibrul bugetaru a fostu distrus. Acēsta stare de lucruri a fostu supusă din nouu comisiunii bugetare, care — într'unu șir de lungi ședințe — a căutat a restabili echilibrul și a presintă camerii, cu ocaziunea legii echilibrării, unu bugetu, care se inspire încredere, că nu va produce deficitu. Două fiindu mijlocele, prin cari se putu ajunge la acestu scop: urcarea veniturilor și scăderea cheltuelor, comisiunea p'amenduo le-a utilizat.

Ecă tabela veniturilor statului pe anul 1884—85, așa cum au fostu stabilite de cameră prin legea pentru echilibrare:

Contribuțiuni directe	24,930,000.—
„ indirecte	58,330,000.—
Veniturile ministerului agriculturii, comerțului și domenii	20,075,566.—
Veniturile ministerului lucrărilor publice	9,617,925.44
Venit. minist. de interne	4,830,000.—
Venit. minist. de finance	2,353,000.—
Venit. minist. de resbelu	783,000.—
Venit. minist. de esterne	125,000.—
Venit. minist. cultelor și instrucțiunei	104,222.—
Venit. minist. de iustițiă	3,000.—
Diferite venituri	7,717,720.27
Totalul ven. anului 1884—85	128,869,433.71
Din escedentul esercițiului 1882—83 închis la 30 Septembrie 1883	1,400,000.—
Totalul ven. anului 1884—85	130,269,433.71

După reducerile ce le-a făcutu camera la propunerea comisiunei bugetare pentru fiecare ministeru bugetul de cheltueli alu anului viitoru 1884—85, s'a ficsat la sumele următoare:

Detoria publică	50,130,063.87
Consiliul de ministri	62,960.—
Ministerul financelor	10,709,539.—
„ de resbelu	30,551,213.40
„ de iustițiă	4,739,918.—
„ de interne	9,896,802.73
„ de lucrări publice	4,418,024.50
„ de culte și instr.	12,772,839.—
„ de esterne	1,593,573.99
„ agr., com. dom.	3,961,860.39
	128,836,794.88

Fondă pentru deschidere de credite suplimentare și extra-ordinare	1,432,638.83
	130,269,433.71

Deci este echilibru.

Delegații diferitelor societăți germane din Bucuresci au ținut d'ilele trecute o întrunire în scopul d'a se consfătu asupra primirii, ce trebe se facă principelui și principesei de coronă a Austro-Ungariei, care peste scurtu timp voru visita Bucurescii.

„Die Presse“ publică următoarea telegramă, ce i se trimite din Constantinopol, cu data de 24 Martie: „Vaporul român, ce p'ortă numele de „Românul“, încercat cu munițiuni, a fostu opritu în Dardanele. Ambasada română de aci cere liberarea lui.“

În numărul de Vineri 16 Martiu am făcutu cunoscută cetitorilor f'oei noastre, că partidul conservator din România s'a împreunat cu partidul sinceru-liberalu, adoptându împreună numele de partidul liberalu-conservatoru, în fruntea căruia se află d-nii Lascaru Catargiu și Gheorghe Vernescu. Deodată cu partidele eră foarte naturalu să se contopescă și organele lor: „Timpul“ și „Binele publicu“. Organul comun se numesce „România“, și primul număr din acēsta f'oiă a și apărut Duminecă în 18 ale lunei de față. Cele d'antăiu două colone din noulu d'iar sunt dedicate unui felu de program s'eu manifestu, subscris de vre-o șese-deci dintre membrii partidelor întrunite. În acēsta program se arată punctu de punctu, cari sunt schimbările, pe cari ar dori să le introducă în organismul statului noulu partid liberalu-conservativ. Etă cele mai de căpeteniă din aceste puncte:

„Vom luptă d'ér pentru a combate spiritul centralisator alu dictaturei ipocrite și absorbente de astăzi, pentru a asigura printr'o descentralizare reală

satisfacerea intereselor sociale locale. Vomă apăra cu energiă libertatea presei în totă întregimea ei în contra uneltirii facțiunii dela putere și nu vomă îngădui sub nici un pretestă vr'o măsură preventivă pentru delictele de cuvânt, de condei, nici vomă primi, ca ele să fie vr'odată sustrate dela jurisdicțiunea juriului.

Nesocotirea principiilor economice de stat și jocul, ce s'a făcut cu creditul nostru public, ne impune datoria d'a studiă cu totă luarea aminte starea noastră economică și financiară, pentru a pute să ne ferim la timp de catastrofe. Sarcinile fiscale au ajuns o povară nimicitoare pentru toate isvôrele de producere ale țării, și trebuie să ne grăbim a ne opune cu hotărâre risipii banilor publici, și a introduce economii serioase și chibzuite în finance pentru a mărgini împrumuturile și creările de nou dâr. Totodată ne vomă sili prin toate mijlocele, ca să redăm viață agriculturii noastre decădende, protegându de o potrivă pe muncitor și pe cultivător, ne mai permițându, ca producătorii să fie considerați de astă-dî înainte ca „parte adversă” în stat. Trebuie să luăm exemple dela marii noștri vecini, pentru a da agriculturii toate instrumentele de acțiune, ce-l lipsesc astă-dî, și din punctul de vedere practic și științific, și din punctul de vedere al creditului. Dér înainte de toate trebuie să se restatornicască siguranța pentru toți prin comunele rurale, silindu-ne să stingem ura, ce se încercă de câțva ani a se aștă de sus între agricultura mică și agricultura mare, între burgesi și țărani, între muncă și capital, fiindcă numai prin împăciuirea intereselor, prin reînfrățirea și armonizarea acestor mari factori ai activității naționale se poate obține adevărata libertate și realiză prosperitatea publică și progresul economic al României...

Vomă cercă să rădicăm demnitatea, prestigiul și independința clerului, spre a redă bisericii române totă splendoră ei primitivă. Vomă face să înceteze favoritismul și persecuțiunile sistematice, practicate adî în armată; căci armata trebuie să fie a țării, ér nu a diferitelor partide, ce se succed la guvern.

Vomă face totă spre a asigură câtă mai în grabă prestigiul și independința magistraturii, pentru ca justiția să devină o a treia putere în stat în adevărata accepțiune a cuvântului, scoțându de sub influențele imorale, carî o corupă și o degradă. Ér instrucțiunii publice îi vomă dá totă sollicitudinea, dér mai ales răspândirea, la care întregu poporul are dreptul mai naintea orî cărei binefaceri a progresului; și vomă îngrijă ca învățământul primar obligator și gratuit să devină o realitate. În fine vomă să combatem din toate puterile noastre acea sistemă vinovată de cărmuire asupritore, cu care se tractează de fracțiunea guvernamentală partea țării de peste Milcov, lovind'o în toate legitimele ei interese, sistemă care a mers chiar la extremitatea d'a refusă aplicarea legilor în vigôre, precum s'a întâmplat cu cestiunea cererii de înființarea creditului funciar rural la Iași și cu cestiunea facultății de medicină.

În domeniul politicii esterne, fiindcă idealul nostru a fost și este realizarea unei neutralități garantate, vomă avé pentru toate puterile aceeași diferință și aceleași simțimente amicale.

Victor Hugo publică următoarea scrisore: *Brasilia a desființat sclăvia. Etă scirea cea mare. Sclăvia însămnă, că omul înlocuesce pe animal cu omni. Inteligența, ce în această viață animalică mai pôte rămâne în omni, este a stăpânului, dela a căruia voință și poftă depinde sclavul. De aici se nasc stări teribile. Brasilia a dat o lovitură decisivă sclăviei. Brasilia are un împărat, care e mai mult ca un împărat, este un omni. Mergă numai așa înainte. Ilu felicităm și-lu onorăm. Înainte de a se sfârși acest véc, sclăvia va disparé de pe fața pământului. Libertate, este o lege omniescă. Constatăm situațiunea c'unui cuvânt: Barbaria dá înapoi, ér civilizațiunea înaintează. Victor Hugo.*

Marele poet francez ar trebui să vină la noi și să trăiescă aici numai câteva luni, dér nu la Pesta ca renumita diaristă Madame Adam, care a jucat Csardaș în salónele unguresci, ci prin țără între popor și suntem siguri că s'ar convinge, că sunt state, cari trec de civilisate, unde robia a fost dată afară pe o ușă ca să între érași pe altă ușă.

Conflictul dintre Pôrta otomană și dintre patriarchatul grecesc s'a terminat. Ar fi fost o mare minune, ca să triumfeze Pôrta otomană asupra clerului bizantin fanariot, care a știut ca să stórcă dela sultan în timpurile cele mai glorioase ale imperiului otoman privilegiu,

carî nu le are nici un cler în Europa. Pôrta, în urma stăruințelor și influințelor puterilor străine, a trebuit după multe frământări și sbuciumări să se abată dela planul său, de a restringe privilegiile patriarhale. Veratul de instalațiune, care l'a dat pôrta de astădată patriarchului ecumenic din Constantinople, nu se deosebesce de veratele de mai înainte întru nimica. Credem, că patriarchul și sinodul precum și consiliul mirenesc se va mulțami cu rezolvarea cestiunii acesteia și éra se vor restituți relațiunile cele vechi dintre patriarchatul grecesc și Pôrta otomană, care a fost nenorocósă de a pute rezolvă o cestiune atât de delicată și de grea. Dér pe de altă parte a fost pentru Pôrta otomană o mare nenorocire, că nu s'a provocat din această cestiune o conflagațiune prin amestecul unei puteri străine în afacerile interne ale Turciei. Din acest conflict popórele creștine supuse patriarchului n'au câștigat nimica, din contra jugul clerului grecesc asupra Românilor, Albanesilor și Bulgarilor devine tot mai apăsătoriu, pentru că silogurile grecesci, cari nu sunt de câtă numai nisele sucursale patriarhale, lucră din toate puterile, ca să paralizeze influințele scólor românesci din Macedonia și din celelalte părți locuite de Români și lucră pentru greisarea Românilor cu o activitate febrilă.

După ultimul recensământ, făcut de bioul de statistică din Sofia, numărul populațiunii Bulgariei se urcă la cifra de 2,007,919 suflete.

Dreptul limbilor în statură cu naționalitate micșă.

Neaștă, ca și vocea predicatorului în pustă, răsună în sgomotoasă și sêlbatică luptă pentru egala îndreptărire a limbilor ori-ce admonițiune serioasă la o înțelegere nepasionată a naționalităților. Doctrinile eronate, înălțate la dogme de către apostolii naționali, cumcă egala îndreptărire a limbilor deosebitelor naționalități în interiorul unui stat mare ar trebui să periclitaze unitatea întregului stat, séu cumcă recunoscerea preponderanței faptice a unei mari limbi culturale în întregitatea statului ar însemnă umilirea și suprimarea naționalităților mai puțin dezvoltate, au înlocuit conștiința națională cu o presumpțiune națională. Și această presumpțiune adăpată cu ură și cu animositate, a efectuit cu noroc, ca partidele litigante, asemenea țeranilor iubitori de procese, pentru o delniță de pământ național își aruncă totă averea constătătoare din succese liberale în gura reacțiunii. Fiecare victorie nouă a partidei naționale în Austria este identică cu o derută a libertății. Asta este un fapt, alt cărui adevăr rușinator Germanii îl pot denegă totă așa de puțin ca Slavii. Noi într'adevăr nu scim, ce jertfe ar mai pute aduce popórele Austriei molochului național, spre a câștigă în drepturile naționale, ceea ce dau pradă în cele civile. Óre într'adevăr nu există pentru unitatea statului nici o garanție mai sigură afară de unitatea limbei, și este óre limba până într'atâta un scop egoistic politic séu național, încât să trebuie a-i se subordina toate celelalte interese practice și ideale ale statului? La partidele noastre naționale, firesce n'avem să căutăm răspunsul la această întrebare, căci nici una dintrêsele n'a făcut vreodată încercarea, de a deslegă cestiunea limbilor în sensul „dreptului”; ba, ce e mai mult, fiecare din aceste partide a declarat în timpul preponderanței sale parlamentare o astfel de soluțiune de un lucru imposibil. Câtă de eronată este o astfel de intuițiune (vedere) și cum legislațiunea în alte statură cu limbi micșe a știut să învingă cu succes acele dificultăți nedisolubile la părere în favorul totalității și spre mulțamirea singuraticelor naționalități, acesta a documentat-o deja până la evidență Dr. Adolf Fischhof într'un șir de articuli, pe cari noi i-am publicat la acest loc mai acum anul. De atunci începe bêtănul patriot, năsuind necontentit spre a servi salutului patriei, și-a continuat cercetările sale pe tărâmul cestiunii limbilor cu zel neobosit și ca rezultat al aceloră ne-a pus la dispozițiune un material bogat și prețios, care oferă un prospect clar și aprópe epuizabil (estors) al drepturi-

lor limbilor în cele mai însemnate statură civilisate din lume cu limbi micșe.

Ne mărginim deocamdată a dá publicității acest material compus din rapórt autentice dela cele mai înalte autorități administrative, dela literați renumiți, dela politici eminenti și în fine din legile relative la drepturile limbilor ale respectivelor statură într'o paragonare (conspic) sinoptică, spre a arăta cetitorilor noștri mai înainte, de câtă considerațiune se bucură în aceste țări limbile diverselor populațiuni pe tărâmul justiției, administrațiunii, instrucțiunii și în celelalte ramuri ale vieții publice, și cum s'a dezvoltat această relațiune limbistică a acestor naționalități între sine și față de stat și cum se desvóltă încă mereu.

I. India orientală.*)

Începem șirul expunerilor acestora cu raportul asupra relațiilor dreptului limbilor în India britanică, cea mai poliglótă din țările, cari avem a le cuprinde în cercul privirilor noastre. Comunicatele autentice și fórte prețioase relative la considerațiunea deosebitelor limbi în India orientală, precum și cele ce vor urmă mai târziu relative la praca respectivă în Canada și în Colonia dela Capul le-a dobândit Dr. Fischhof prin intervențiunea consulului general, Dr. de Scherzer, o unui amic al său, care în calitatea sa de conducător al afacerilor comerciale pe lângă ambasada austriacă din Londra, prin strinsele sale relațiuni cu cei mai eminenti bărbați de stat ai Angliei, a fost în plăcută pozițiune de a obține informațiunile recerute dela locul competent, adică dela „oficiul indic” și „al esternelor.”

Aducem aci raportul oficiului indic în traducere fidelă verbală:

„India Office, S. W., 28 Octobere 1882.

Domnule!

Referindu-mé la scrisóra D-Vóstre dela 7 ale luni acesteia, regretă, că mi e imposibil a răspunde strict la întrebările, ce mi-ați pus **). Cu toate acestea D-Vóstră veți afla, speru eu, în expunerea următoare a pracei, ce domnesce în genere în India britanică în afacerile oficiale și de educațiune, informațiunea, ce o căutați și care informațiune în esență o puteți privi de corectă. În cele trei capitale: Calcuta, Madras și Bombay se întrebunțază în genere limba englesă la curțile judecătorești (tribunalele) mai înalte și chiar și la cele supreme (va să dăca la tribunalele de instanța a doua și a treia). La aceste tribunale și în administrațiunea politică se face reprezentarea (pledoarea) atât orală cât și în scris în limba englesă. La ascultarea martorilor indigeni și la cetirea documentelor scrise într'una din limbile țerei li se dau judecătorilor dragoman (interpret) și traducători***). În celelalte părți ale Indiei însă se întrebunțază atât în oficiile judecătorești cât și în cele administrative limba respectivei provincie***). Astfel se întrebunțază în Bengalia limba bengalică; în Behar și în provinciile nordvestice limba Urduilor și a Hindilor și în Madras cea telugaică și tamilică; și limba oficială schimbă în conformitate cu dialectul precumpênitor în provincie. Autoritățile respective au dreptul de a declară, care limbă din patrie este a se întrebunț în afacerile judecătorești. Amploiații, cari vorbesc englesese (fie Anglesi séu indigeni indici) se pot folosi de limba englesă la compunerea sentințelor lor etc.; ei însă trebuie

*) India orientală cuprinde, afară de staturile vasale fînătoare de ea, în cele douăspre-dece presidețe și provincii ale sale, un areal, care e aprópe de cinc or mai mare decât al Austro-Ungariei, și are o populațiune aprópe de două sute de milioane, prin urmare aprópe de șese-or mai mare decât a monarchiei noastre întreg și se compune din numeroase semini poliglote.

**) Acest pasagiu se referă la un questionariu, ce Dr. Fischhof l'a adresat către Dr. de Scherzer, éra acesta l'a transmis oficiului indic.

***) Va să dăca nu ca la noi în Ungaria și bună-óra ca la judecătoria de cerc din Brașov, unde judele acum de curând provocă pe un martor să subserie protocolul conceput, după spusele martorelui în limba germană, în limba maghiară, care respectivul martor nu o scie. Și fiindcă martorul refusă a subserie, dăse restitú către dânsul: „Voi pune să se facă o traducere pe spesele D-Tale și, de nu vei vré să plătesc, te voi pedepsi.” — Red.

